Legiony Polskie, symbole i odznaki. Wstęp.

Pierwsza wojna światowa, dramatyczne doświadczenie narodów Europy, społeczeństw, rodzin, Polakom dała szansę odzyskania niepodległości. Szansę wykorzystaną, bo oto po ponad stu dwudziestu latach zaborów spełniało się marzenie o wolnej ojczyźnie. Niemały udział w tym dziele miały Legiony Polskie, formacja tworzona z ochotników, często pochodzących z działających pod zaborami, w szczególności w Galicji, organizacji paramilitarnych, czasem pod płaszczykiem np. towarzystw sportowych.

Powstawanie i rozwój związków, organizacji, towarzystw patriotycznych na początku XX wieku determinowane było potrzebą przygotowania wojskowego przyszłych kadr. W 1910 roku utworzono w Krakowie Towarzystwo „Strzelec". Za zgodą ówczesnych władz austriackich powstał Związek Strzelecki, utworzony z inicjatywy Związku Walki Czynnej. Powstały Polowe Drużyny Sokoła, Drużyny Podhalańskie. Powodem powołania organizacji bywała także chęć przeciwdziałania wpływom na społeczności np. uczniowskie organizacji ukraińskich. Tak powstały Drużyny Bartoszowe, skupiające młodzież galicyjską wywodzącą się z terenów wiejskich. Organizacje te odpowiadały na oczekiwania patriotycznej młodzieży nie wchodząc specjalnie w polemikę z austriacką racją stanu. Większość działaczy i członków tych organizacji od sierpnia 1914 zasilała szeregi powstających Legionów Polskich. Było to mozliwe dzięki temu, że juz od 1912 roku organizacje i stronnictwa polityczne z aspiracjami niepodległościowymi podejmowały współpracę, aby porządkować i tworzyć zaplecze militarne "na wszelki wypadek" bedące w gotowości do podjecia zorganizowanej akcji zbrojnej. W Galicji Michał Bobrzyński otrzymał polecenie cesarza Franciszka Józefa, aby Galicję przygotować na wojnę z Rosją. Liczba przeszkolonej młodzieży siegnęła w 1914 roku 50 tysiecy.

Wszystkie te organizacje posiadały swoje znaki, wyrózniajace je "logotypy" noszone na czapkach w klapach kurtek. Znaki te tworzyli artyści galicyjscy, którzy byli sympatykami i aktywnymi członkami tych organizacji, a potem walczyli w szeregach Legionów Polskich zamieniając sztalugi na karabin. Swoją twórczością utrwalali idee legionowe, wizerunek LP i jego dowódców, zaznaczali odrębność LP od armii austriackiej, promowali akcje werbunkowe. Legiony Polskie odwoływały się do dawnej polskiej tradycji wojskowej, Księstwa Warszawskiego i okresu napoleońskiego – nazwą formacji, ceremoniałem wojskowym, elementami umundurowania. Najbardziej chyba znane sformułowanie „siwy strzelca strój" na trwałe wpisało się w świadomość Polaków okresu dwudziestolecia miedzywojennego i owocowało demonstrowaniem przywiązania do tradycji patriotycznej i niepodległościowej LP. Dziedzictwo Legionów inspirowało Polaków, budowało tożsamość, postawy społeczne w okresie II Rzeczpospolitej. Upamiętniano wtedy miejsca legionowych bojów, organizowano marsze szlakami bojowymi pułków i formacji. Nigdzie nie zabrakło znaków symbolizujacych wartości legionowe. To legioniści tworzyli wojskową i polityczną elitę, a wspomnieć tu trzeba także o elicie artystycznej, naukowej. Zbiorowej pamięci o Legionach Polskich nie udało sie zatrzeć władzom komunitycznym w PRL. Symbole i znaki, jakie tworzone były przez legionowych artystów dla wyróznienia pułków, formacji były w tym czasie najcenniejszymi pamiatkami pomimo grążacych za ich posiadanie represji.

Mundur Józefa Piłsudskiego w zbiorach Muzeum Wojska Polskiego

Autor: Ewa Kozłowska, Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku